

temu vprašanju še drugi. Prav je tako! Saj je šolska disciplina duša šolskega napredka, in po napredku hrepenimo vsi, ta prinaša nam in našemu narodu korist.

Jaz nočem polemizirati z g. F. S. niti z njegovim nasprotnikom, ker trdita oba svoj prav. Vsak učitelj mora na podlagi lastnih izkušenj imeti tudi lastno metodo pri pouku in šolski disciplini. Vendar bi bilo prav in dobro, da bi vsaj v glavnih potezah postopali enako! Zlasti mlajšim učiteljem bo morda ustrezno, ako jim da v službi že osiveli tovariši nekatere praktične migljaje.

Tekom mnogih let sem postopal pri šolski disciplini na razne načine. Razume se, da sem se vedno oziral na obča pedagoška pravila, vendar so se izkazala ta pri raznovrstnem postopanju nekako nedostatna in pomanjkljiva. Otroško delo marsikdaj vrže najboljšega odgojvalca iz ravnotežja. Pomisliti je treba, da kreposti in čednosti prevladujejo strasti in nagnjenja k slabemu. K slabostim smo podvrženi v veliki meri vsi, tembolj pa nerazvit in slaboten otrok. Mladi svet je poln življenja, brezskrbnosti in je jako nagnjen k posnemanju slabega. Zato sem že kot mlad učitelj prišel do spoznanja, da moramo šolsko disciplino smatrati kot bistveni del odgoje. S tem hočem reči, da sem spojil vedenje šolske mladine z naj šole z vedenjem v šoli.

Naj reče kdo, kar hoče, češ, saj nisem noben policaj, da bi nadzoroval mladino tudi zunaj šole, jaz pa trdim, da je učitelja odgojvalca sveta dolžnost, držati šolsko mladino v lepi disciplini tudi zunaj šole. Pomisliti moramo, da je poklic šole v prvi vrsti odgoja, na drugem mestu šole stoji znanost. Dobro odgojen človek, četudi ni učen, je lahko srečen, nasprotno so pa slabo odgojeni učenjaki večkrat nesrečni, človeštvu v veliko škodo, izpodtikajo in pohujšanje. Zgledov bi lahko navedel veliko, a navesti hočem svoje misli le ob kratkem.

Kdor hoče z uspehom odgojevati, mora biti sam dobro odgojen. Odgojitelj mladine mora biti zgleden, brezmadežen, značajan in dosleden mož vedno in povsod. On ne sme biti strasten in podvržen raznim slabostim, zaradi česar bi se starši in mladina nad njim izpodtikali. Samo lepe besede in moralizovanje brez lepih zgledov izdajo malo, večkrat celo nič. Zato omenjam pri tej priliki: kdor zglednemu učitelju pri ljudstvu kraje ugled in spoštovanje, kakor to dela naš hinavski in pogubonosni klerikalizem v svojem časopisju, ta je lopov prve vrste.

Učitelju ni treba biti policaj, ako hoče svojo službo kot odgojvalec odpravljati uspešno. Mirno in tiho naj opazuje zunaj šole odrasli mladi svet; kar je videl lepega, dobrega, spodobnega, pa tudi grdega, nedostojnega in pohujšljivega, naj si lepo zapomni. Mladina sama pove prav rada učitelju, ako mu zaupa, vse, kar je videla, slišala, izkušala in pretrpela. Glavni pogoj dobre odgoje je, da učitelj pozna prav dobro otroško naravo. Pomisli naj, da je otrok še nerazvit, čuvstvanje njegovo še nežno, delovanje nepremišljeno in nerazsodno, posnema rad vse, da prevladujejo slabe lastnosti — potem bo imel z njim veliko potrpljenje. Prvi pogoj odgojvalca mora torej biti potrpljenje in resnična ljubezen do mladine. Nikar naj nobeden ne misli, da mladina ne opazi napak, strasti, lepih in dobrih lastnosti

učitelja! Razume se, da prevelika popustljivost tudi ni na svojem mestu. Ljubezen v zvezi z resnobo, odločnostjo in doslednostjo se mora vedno menjavati. To dožene učitelj z vztrajno voljo in mnogoletno izkušnjo.

Dobro disciplino imeti v šoli pri pouku je, v pravem pomenu besede — umetnost. Otrok se ne sme bati učitelja, marveč ga mora ljubiti in spoštovati. Kjer stojijo otroci v šoli kakor pribiti zaradi strahovanja, tam ne vlada ljubezen, marveč strahovlada. Strahovlada je pa tiranstvo. Taka disciplina ne sodi v šolo, ker se z njo dožene več slabega kakor dobrega. Ako ima učenec pred učiteljem pasji strah, ne bo nikdar odkritosrčen; ako pa tega ni, ne more biti o pravi odgoji niti govora. Vsak prestopok hoče otrok utajiti, ker se boji preobčutljive kazni. Laž je začetnica raznih pregreh. Proč iz šole s prenapeto strogostjo!

Mladina mora slišati besedo, kar je tudi v navadnem življenju veljavno. Pametnemu, odraslemu človeku povemo svojo željo, in ta se mora izpolniti, ako je opravičena in na svojem mestu. Gospodar, ki bi pretepal za vsak nedostatek svoje posle ali sploh prestrogo z njimi postopal, bi kmalu ostal sam brez poslov. Tako imenovano humanno ali človekoljubno postopanje v človeški družbi je običajno in tudi na svojem mestu. Mar naj učitelj pri pouku in odgoji postopa drugače? Ne, humanna odgoja mora vladati v šoli, in ta je tudi dosegljiva, ako učitelj postopa pravilno, potrpežljivo in z ljubeznijo. Otrok je v malem to, kar odrasli svet, zato ga tudi ne smemo drugače odgojevati. Res je, da ne more šola odstraniti vseh napak iz otroških src in življenja, ker dela ovire domača odgoja in človeška družba, vendar bi z napačno odgojo v šoli mladino še bolj izpridili, zato priporočam toplo humanno odgojo.

Tekom mnogih let sem naletel na silno izprižene otroke, ki so bili med dobrimi v resnici prave garjeve ovce. Razume se, da sem pri takih stopil takoj v zvezo z domačo hišo. Navadno sem očetu pisal pod zavitkom odkrito in jasno. Ako so bili starši pametni, je bilo kmalu pomagano. Samo v dveh slučajih sem naletel na odpor staršev, otroka obeh sta sedaj nesrečna. Domača potuha in slepa ljubezen koplje grob človeški družbi.

Navadne pregrehe šolske mladine so: laž, sovraštvo, potuhjenost, škodoželjnost, nevoščljivost, neodkritosrčnost, nagajivost in lahkomišelnost; pa tudi tatvina, poškodovanje imetja, pretep, kletev, hinavstvo in celo — nečistost. Vsak otrok ima svojo individualnost, svoje vrline in tudi napake. Ako se postopa pravilno, premišljeno, z dobrim namenom, dosledno, milo in z ljubeznijo, se odpravi te napake in tudi pregrehe. Jako previdno moramo postopati zlasti pri večjih prestopkih in pregrehah, ker so tudi starši s tem prizadeti. Pri tatvinah in nečistosti sem bil vedno najbolj oprezen. Zapovedal sem mladini: kdor kaj takega ve, ne sme v šoli tega javno povedati, marveč napisati na listek ter ga oddati na skrivnem meni. Z grešnikom sva imela potem obravnavo na štiri oči. Največkrat je bilo že prvič pomagano; odpuščeno, poboljšano in pozabljeno. Otrok je bil hvaležen, da sem njegovo nepremišljeno delo zamolčal, slusal me je in pridobil sem ga za vedno zase. Ako se je spozabil, sem ga poklical k sebi, ga spomnil na tihem na že pozabljeni greh — rdečica in

zaradi ljubeznivosti, gladko tekoče besede, zaradi svoje dobrodušnosti in naravnega humorja bil ogrevajoče solnce, ki je poživilo debate in tudi blagodejno vplivalo na tovariška srca; zakaj pušice dovtipnosti, ki brez njih nisi bil nikoli, niso nikdar ranile, nego le zadele in spravile v prijetno vibriranje živce, ki je v njih sol življenja: smeh.

Temni oblaki čmernosti, nejevolje niso nikoli zastirali Tvojega vedrega lica in — kar je še lepše, kjer si jih videl, si jih znal pregnati. Dolgčas in Ti — huda sovražnika!

Ves čas svojega učiteljskega službovanja nisi niti od enega zborovanja izostal. Če se je bilo treba peljati 4 ure (iz Metlike na Vinico ob odkritju spominske plošče Tomšiču), naj je lila ploha ali bilo suho vreme, za Te ni bilo zadržka. Le polovica slov. učiteljstva naj bi Te posnemala v zavednosti in v prepričanju, daleč združenem javnem delovanju leži naša moč in naša boljša bodočnost — „vremena naša kmalu nam bi se zjasnila“. Zmerom vesel, vesel“, si kaj rad in to prav dobro zabaval vsako družbo tudi s svojim lepim glasom,

solza v očeh me je prosila — postala sva zopet prijatelja.

Pri postopanju odgoje se ne dajo navesti stalna pravila, največkrat se mora obravnavati javno pred vso šolo in skoraj vsak dan. Vselej mora biti sodba pravična. Odpusti, kolikorkrat moreš; če vidiš, da z vednim odpuščanjem ni nič, se obrni na ves razred in vprašaj, če hočemo grešniku tudi danes odpuščati. Navadno ga šolski porotniki spoznajo za krivega. Takrat naj si grešnik sam izbere kazni, le v skrajnem slučaju naj se pusti šolski poroti določevati kazni, ker ta navadno hudo obsoja, zlasti če je pri nji v nemilosti. Otrok mora biti vselej prepričan, da je vreden kazni, takrat bo kazen kaj izdala, krivična, prenapetljena ali prehuda sodba pa napravi otroka nevoljnega, jezovitega — kazni je brez uspeha, odgoja za nič!

Učitelj mora vaditi otroke v odkritosrčnosti. Ako ti prizna odkritosrčno, mu odpusti, če ti obljubi, da se poboljša! Ako ves razred vidi tvojo dobro voljo, da imaš resnično skrb za njihov blagor, da nisi prestrog, marveč pravičen, pa vedno resen in dosleden, zveš vse, večkrat še preveč! Ako se pogovarjaš z otroki v očetovskem duhu, ne bodo bežali pred teboj, marveč smehljaje se bodo vrstili okolo tebe, se šalili s teboj, ljubili, spoštovali, slušali — tvoja ljubezen je zmogala, tvoja beseda se posluša in izpolnjuje. S tem si odgojvalec, dobronik mladine in naroda — in ne strahovladar ali tiran.

Razume se, da je treba vestnega človeka, preden dospel do te popolnosti. Svoje stanovske dolžnosti moraš izpolnjevati prav natančno. Pripravljati se moraš na pouk. Tvoje predavanje mora biti jako zanimivo, razumno in nazorno. S svojim nastopom moraš biti tako gotov, da ne prideš nikdar v zadrego. Tvoj pouk bodi tako mikaven, da mladino s svojo besedo in delom privežeš in pridobiš zase. Delo v šoli mora biti tako razdeljeno, da imajo učenci vedno dovolj opravka. Vse se mora vršiti o določenem času. Po končani uri mora priti oddihljaj. Skrbeti moraš s humorjem, da se mladina nikdar ne dolgočasi. Dolg čas v šoli bi bil smrt za živahno mladino. Ako jo ne znaš kratkočasiti, si sama poišče kratek čas z ropotom, šalami, burkami, smehom in razposajenjem, kar imenujemo slabo disciplino.

Ako čutiš v sebi poklic za odgojo šolske mladine, pride vse to polagoma samoobsebi, če pa tega nimaš, morda tudi veselja ne, potem ne moreš postati odgojvalec mladine. Verjemi, da ima pravi odgojvalec v šoli veliko zabavo med mladim svetom, njemu je čas vedno prekratek! On je v resnici velik dobronik človeštva — obžalujem pa, da ga svet noče poznati, ker ga pušča stradati. —ab—

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca februarja: K 40.078.19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Nekaj o pomenu učiteljskega stanu.

Predaval pri prvem sestanku učiteljev z ljubljanskimi učiteljskimi Janko Žirovnik.

(Konec.)

Na vse to moramo mi starejši učitelji opozoriti svoje mlade tovariše. Opozoriti jih moramo, da so tudi male stvari velike važnosti pri vzgoji in da je treba torej na vsako malenkost paziti. Če človek več sišči, več bere in več izkusi, več mu ostane, da pri priliki lahko porabi.

Ves svet obstoji iz samih drobnarij. Če znamo te urediti, bo pa velika celota tudi urejena.

Užigalen klinček n. pr. je velika malenkost. Če ga užgem in prižgem z njim smodko, mi dobro služi. Če pa nato ogorek vržem na umita tla v privatnem stanovanju, mi pa nakoplje najmanj — nejevoljen pogled skrbne hišne gospodinje, ki mi šteje to malenkost v velik greh, zakaj noben dobro vzgojen človek ne meče ogorenih klinčkov po očitih tleh!

Majhen vzrok — ogoren klinček — velik učinek — slaba vzgoja dokumentirana. Taka je s temi drobnarijami, ki jih navadno preziramo. In takih imamo sto in sto, ob katerih moremo pokazati dobro ali slabo vzgojo.

Na take malenkosti je torej treba nam samim paziti in pa vedno na nje opozarjati tiste, ki jih hočemo dobro vzgojiti.

Vendar pa ne bo zadostovalo s starši pogovarjati se — jih je preveč, a časa premalo — predavati jim itd., kar bi jih vodilo kolikoroliko do boljše vzgoje svojih otrok, ker vsi starši — in marsikaj dobrih zraven — ne bodo mogli dohajati k predavanju si ga zapomniti natančno.

Zato je pa treba priporočati jim tudi dobro berilo o odgoji, da ga vzamejo v roke, kadar jim dopušča čas.

Nam bo pa treba pisati časnike in knjige, Kdor hoče kaj pisati, se mora na to skrbno pripravljati s temeljitim učenjem in motrenjem konkretnih slučajev. Veliko mora izkusiti. Naša lista „Domače ognjišče“ in „Zvonček“ sta namenjena v to. V ta bo torej pisati in jih razširjevati me narodom.

A to je le del vsega dela. Treba bo tudi naravnost vzgojevati. Če je vzgoja redno vplivanje dozorelega človeka ne nedozorelega, tedaj moramo mi učitelji z vsem svojim dejanjem in nehanjem in primernim poukom redno vplivati na svoje učence. Če se ti že v zgodnji mladosti privadijo na red o vseh malenkostih, bodo prenesli ta red v vse svoje poznejše življenje.

Učitelj pa vselej ne more na vse strani vplivati z očitnim uspehom, ker imamo v naših solah navadno preveč otrok. Zato se bo moral omejiti na mal, toda izbran krog, ki ga bo potem toliko lažje resnično vodil. Saj tudi na univerzah že gledajo na to, da imajo profesorji okolo sebe male izbrane kroge — seminare — v katerih lahko jako živo vplivajo na svoje dijake, ki se zopet v domačem obče-vanju s profesorji res prav dobro počutijo in veliko nauče.

Ravno to direktno obče-vanje je torej velikega pomena.

Dalje v prilogi.

njih letih zlasti može, stoječe v najlepši človeški dobi in — kar je najhujše — može, ki bi s svojimi lepimi duševnimi močmi lahko še toliko koristili mladini, občini, domovini.

Liki s pomladanskega drevesa cvet, ki mu izpodje pecelj škodljivcev, pade iz učiteljskih vrst zdaj ta, zdaj oni, ki bi rodil še krasne sadove v odmerjenem mu delokrogu.

Med slednje smemo z vso pravico prištevati tudi Tebe, prerano umrlj tovariš Gregorač.

Saj smo v Tebi izgubili pravega, vnetega, za napredek gorečega šolnika. Bil si povsod in vsekdar — če zadržan, vsaj v duhu — kadarkoli in kjerkoli se je šlo za povzdigo šolstva, ugled stanu ali za celokupne interese slovenskega učiteljstva.

Saj smo s Teboj izgubili odkritosrčnega prijatelja, čigar mišljenje in govorjenje je bilo jasno kot beli dan. Kar si imel v srečo, to si imel na jeziku. Če je komu bila tuja, bila je tuja Tebi hinavščina, zahrbtnost.

Saj si pri zborovanjih našega učiteljskega društva, katerega vrli predsednik si bil več let,

junaškim I. tenorjem. Zlasti v prejšnjih letih, dokler Te ni nadlegovala bolezen v grlu.

Toda vsaka reč o svojem času.

Kakor si bil v družbi vdan neki, rekel bi trenutni brezskrbnosti, tako si bil v šoli neumorno delaven vrtnar, neprestano vsajajoče lepe nauke v nežna srca mladine. Mladini v blagor si posvetil vse svoje moči; njo si ljubil, poučeval, svaril, opominjal in kazal pota poštenosti, pravičnosti, odkritosti, ki ji je po njih hoditi, da bo kdaj prida državljan in koristen ud človeške družbe.

Jasneje nego priznalni dekreti, ki si jih dobil od šol. oblasti, je pokazala na dan pogreba šol. mladina sama, kako izvrsten učitelj in vzgojvalec si bil.

Ni še nagrobni govornik nadučitelj Št. Tomšič, govoril morda pet minut, že je jela ihteti na glas ter tako dajala duška bridkim čutilom nad izgubo ljubljene nadučitelja. Velika je umetnost, pridobiti si srca mladine. In s to umetnostjo si se smel ponasati Ti. V dno srca segajoče pretresljive besede govornikove so pa učinkovale tudi

na druga udeležnike z neodoljivo silo, da ni ostalo skoro nobeno oko suho.

Solze so rosile oko nadzornikovo in so močile lica Tvojih, po Tebi iskreno žalujočih tovarišev. Solze so se svetile v očeh prisotnih ribniških in sodražkih veljakov-naprednjakov, ki so v impozantnem številu izkazali zadnjo čast, in solze so zalivale oči doljenjaških mož in žena, videčih globoko bol svojih otročičev.

Slednje pa je objela žalost tudi zato, ker so v Tebi, predragi pokojnik, izgubili delavne ga moža tudi na gospodarskem polju.

Po svojem značaju enak rdeči vrtnici, razširjajoči prijeten vonj okolo sebe, si le-te cvetice pridno gojil na šolskem vrtu in jih lepo število pocepil tudi po gredah sosed in sosedov. Marsikatera izmed njih bo svoje lastnike še v poznih letih spominjala na postrežljivega in domačim vedno na uslugo pripravljene nadučitelja.

Takisto je drevesnica kmet. podružnice v Dolenji vasi, broječa mnogo stotin drevce, skoro izključno le Tvoje delo.

Življenjeni Ti bilo praznik.

Zdaj so že tudi za srednje šole začeli zahtevati, da je v enem razredu 40 učencev dovolj.

K temu bo gotovo še prišlo, da bodo vsaj razredniki vodili svoje učence v prirodo na študije itd. in sploh nanje direktno vplivali.

S tem se bo pa tudi na teh zavodih uveljavilo načelo, da se morajo učitelji in učenci čutiti kot ena družina, ker se na ta način veliko bolj živo vpliva na učence kakor pa če profesor s katedra zastopa svojo stvar, in ko zvonec zapoje, zapusti kateder, ter se ne meni več za svoje učence. Sploh se vidi, da merodajni krogi hočejo tudi tu uveljaviti familjarni način pouka in vzgoje, ki je gotovo najbolj naraven in najbolj izdaten.

V ljudski šoli ni misliti se na take male kroge 40 učencev. A učitelj, ki hoče svojemu rodu kaj koristiti, bo storil v šoli, kar veleva mu stan, izven šole bo pa zbiral zdrave in nadarjene otroke okolo sebe še kako posebno uro ter jih poučeval in se igral z njimi ter jih sploh resnično pripravljaj na resno življenje.

Iz takih krogov bodo nastali s časom nadaljevalni tečajji, ki bodo zanesli šele pravo izobrazbo in dobro odgojo med narod. Učitelj je učil male otroke mali abece, velike otroke bo pa lahko z velikim uspehom učil tudi veliki abece.

Take nadaljevalne tečaje bo morala imeti vsaka šola. Vsak vodja šole jih bo moral redno negovati in lahko se reče, da bi učitelji brez takih tečajev ostali samo nekako abecedne mašine.

Vodja šole ima tu jako važno nalogo. Gledati bo pa moral, da bo to nalogo z vso ljubeznijo in kolegialnostjo prenesel na svoje tovariše. Na šoli morajo vse moči složno stremeti za skupnim smotrom. Če se pa ta smoter zdi komu nedosežen, naj se pa malo žrtvuje; bo vsaj imel to zavest, da se je pošteno boril za dobro stvar, četudi še ni dosegel smotra. Ta zavest je jako lepo plačilo za ves trud in je več vredno, kakor male materialne nagrade. Saj gotovo tudi te ne izostanejo vsaj našim naslednikom ne, če mi dokažemo narodu, da smo mu skoraj edin faktor, ki mu daje podstavo za boljše življenje. S poukom mu dajemo v roke orodje, s katerim si more pridobiti dušno in telesno blaginjo. Vse druge oblasti in gosposke le varujejo to, kar si je človek znal pridobiti s svojo spretnostjo in svojo sposobnostjo. Kdor bi se predznil človeške pridobitve staviti v nevarnost, mu svetne gosposke žugajo s časnimi kaznimi, duhovske pa z večnimi.

Mi smo torej tisti, ki vodimo ljudi do blaginje, vsi drugi so pa tu, da to blaginjo varujejo. Kjer ni blaga, tudi ni treba varuhov.

To spoznanje bo prejalislej prodrlo v široke plasti naroda. In takrat se bodo imena dobrih učiteljev res blestela med imeni narodovih dobrotnikov.

To so za zdaj sicer še ideali. A že danes lahko vidimo, da so dosegljivi. Treba je le, da se vsi zavedamo svoje stanovske naloge in resno stremimo za temi vzvišenimi smotri.

Začeti je pa treba zidati vsako stavbo pri tleh — v temelju. Če smo mi osiveli učitelji

telji v kljub neštevilnim bridkim izkušnjam vendarle te vere, da je mogoče te smotre doseči, tedaj moramo to prepričanje vcepiti tudi učiteljskemu naraščanju ter ga dvigniti v te jasne višave, da ne opeša v sedanji mizeriji, nego se z njo uspešno bori ter končno premaga vse težave in dospe do zastavljenega smotra. Mi moramo biti mladini odkriti prijatelji in ji pridobljene izkušnje kolegialno zaupati, da jih more porabiti v oporo svojem delovanju že v šolski dobi. Zaupanje rodi zaupanje!

Ta mladina prihaja med svet s polno glavo in visokimi načrti, a manjka ji pogleda v življenje.

Zato jo treba navajati, da svojo teorijo previdno, trezno in po okolnostih uveljavlja. Treba jo je uvajati v realno življenje, kjer je sicer za pravega moža veliko zlata, a vse — pa ni zlato, kar se sveti.

Zato bodo pa sestanki mladih z izkušenimi starinami gotovo dobro došli obojim.

Mladi bodo marsikaj pridobili iz naših izkušenj, mi stari bomo pa z zadoščenjem opazovali njihovo spretno kretanje in se veselili njihovih uspehov.

Vsi stanovi se zbirajo v celote, ki se tem lažje uveljavljajo v človeški družbi, kolikor večje so.

Zato je pa čas, da tudi naš stan koncentriramo in skrbi, da ga bo človeška družba prav cenila.

Bodimo si torej pravi kolegi in vprašajmo se samo: kdo si, ne pa — koliko si star?

V to ime pozdravljam mlade in stare gospe tovariše in vsem skupaj kličem: Idimo v bratovski slogi korak za korakom — naprej! (Odobranje.)

Zborovanje tirolskega učiteljskega društva v Sterzingu.

(Dalje.)

Poročilo o cerkvenih službah. Poročal učitelj R. Saurwein iz Ruma:

Točka o raznih cerkvenih službah, ki jih morajo opravljati tirolski učitelji, je že nekaj let na dnevnem redu raznih zborovanj okraj učiteljev. Društva kakor tudi okraj učiteljev konferene. Posamezna okraj učiteljske službe od mežnarske, vendar naj končno rešijo to vprašanje posamezne občine. — Ker je pa to vprašanje postalo aktualno, se ne da spraviti več z dnevnega reda. Vse tirolsko učiteljsko bodisi te ali one narodnosti, te ali one stranke zahteva odločno rešitve tega vprašanja. Vam, dragi kolegi, se pač znani vzroki, ki nas silijo, da se loči cerkvena služba in učiteljska. Ponavljaj jih ne bom, ker jih vsakdo čuti dovolj težko na svojih ramenih. Moja naloga je pa vendar, da te vzroke še enkrat tu nanizam, da vam jih predložim v potrjenje, in vaša sveta naloga bodi, te vzroke ponesti med narod in dati jih v pretres merodajnim faktorjem. — Kdor ni slep in kogar še ni popolnoma za-

slepila strankarska strast, mora naše vzroke upoštevati.

Čemu li zahtevamo ločitev cerkvene službe od učiteljske? Ako hočemo do vprašanje popolno rešiti, se moramo nekoliko ozreti v preteklost. Pred 40—50 leti, tedaj pred sankecioniranjem sedanjih šol. postav, je bilo učiteljsko vprašanje popolnoma drugače. Takrat ni bilo še učiteljev, temveč edino le mežnar, organist — in ime je bilo upravičeno. Mežnar in organist je bil celo leto, a učitelj le od sv. Martina do sv. Gregorja. Vso svojo učenost je dobil tak pseudo-učitelj v teku enega leta, ko je obiskoval takozvani „pripravniki tečaj“. In glavni namen tega šolanja je pač bil, da se je ugloobil popolnoma v orgljanje. Seveda je bila tudi plača potem. 100 gl. je bila že sijajna plača. Več dohodkov je imel od mežnarstva. V mežnariji je imel prosto stanovanje, a poleg tega še večjo ali manjšo ekonomijo, ki jo je lahko sam obdeloval, časa je imel dovolj. In orgljanje mu je prinašalo lepe dohodke. Živeli so ti ljudje takrat dobro in marsikateri teh starin se z zadovoljstvom spominja še onih lepih časov.

A časi se izpreminjajo. Temelj sedanji šoli je šolski zakon, ki veleva, da se učitelj pripravljaj najmanj štiri leta v zato odločenih učiteljskih za svoj stan, a dovršiti mora prej vsaj nekaj razredov kake srednje šole, oziroma dovršiti prej takozvani pripravljajni tečaj. In vsaj šest let se mora učitelj strokovno izobraževati, preden doseže svoj cilj, usposobljenostno izpričevalo. A tudi šolski obisk na kmetih se je temeljito preustrojil. Dobili smo šestletno, oziroma osemletno šolsko dobo, in učitelstvo je ravno zaradi tega in zaradi mnogih novih zahtev tako obremenjeno s šolskim delom, da mu preostaja le malo časa — ako hoče vestno izpolnjevati svoje dolžnosti — ki ga lahko uporabi za druge posle. Le žal, da merodajni faktorji niso onega lepega § 55. tako precizno stilizirali, da bi se dal pravično in resnično izvesti. Zaraditega si pa išče učitelstvo postranski dohodkov, ki jih najtežje izvršuje v škodo — šole. Ker so pa zahteve vsak dan večje in ker učitelstvo uvideva, da je treba šoli celega moža, je stopilo s svojimi zahtevami — po izboljšanju gmotnega stanja — moško pred javnost in ne bo prej mirovalo, da si izvojuje le to, kar mu gre po božjih in človeških postavah. In med te zahteve spada tudi odprava mežnarske in organistovske službe.

Čemu li zahteva učiteljsko to ločitev?

Prvi vzrok: Mežnarska služba nalaga učitelju mnogo takih poslov, ki se nikakor ne strinjajo z njegovim vzvišenim smotrom. Omenjam tu le snajenje cerkve, razno zvonjenje, pobiranje bere, opravila pri pokopavanju mrtličev, kidanje snega okrog cerkve in do farovža po zimi itd. Dostojno ni za učitelja, da mora po cerkvi brisati klopi, ometati pajčevino in drugo, da se mora kosati z vaškimi paglavci pri zvonjenju in pritrkavanju ob raznih cerkvenih slavnostih, da mora hoditi s košem od hiše do hiše, pobiraje obligatno bero. — Predsedništvo splošnega tirolskega učiteljskega društva mi je dalo na razpolago takozvane vprašalne pole, ki jih je razposlalo širom Tirolske ravno zaradi „mežnarskega vprašanja“. — Iz poslanih odgovorov povzamem sledeče: 18% učiteljev-mežnarjev je moralo opravljati vse posle pri pogrebih; 6% je moralo kidati sneg izpred farovža do

cerkve in okrog vsako jutro po zvonjenju svetega jutra.

Drugi vzrok: Učitelj-mežnar ni le hlapec v pravem pomenu besede dotičnega župnika, oziroma kaplana, temveč učitelja-mežnarja si upa vsak kmetič, vsaka terecijalka nadzorovati in ozmerjati. Trikrat gorje učitelju-mežnarju, ako se ne drži strogo starih navad, ako ne prižge na ta ali oni praznik pravega števila sveč, ako ne okraši oltarjev s pravimi cveticami, ako ne zvone zvonovi dovolj slovesno. Gotovo je, da nima vsak učitelj-mežnar za taka opravila enake ročnosti in zaradi tega pride tak učitelj pogostoma navzkriž s svojim gospodarjem župnikom. Taka navzkrižja segajo pogostoma tudi v širše občinske slojeve, spor se prenese na šolsko polje, v občinske zastope in učitelju se zagreni dosita življenje v takih občinah, da izkuša čimprej zapustiti take občine.

Tretji vzrok: Cerkovniška služba vzame učitelju-mežnarju mnogo dragocenega, pouku namenjenega časa. Najbolje pa je, ako govore tu zopet one vprašalne pole: 3% učiteljev-mežnarjev porabi dve do tri ure za te posle; 10% zamudi 12. del pouku namenjenega časa in 82% zamudi tedensko 1 uro pri pouku. In pogostoma mora učitelj-mežnar namesto v šolo v cerkev. Zakaj treba je iti z župnikom tega ali onega bolnika obhajat; ob petkih se mora ob 9. uri dopoldne zvoniti; ob 11. in 12. uri mora zopet iti v zvonik in zvoniti. Ako to ni idilično, potem ne vem, kaj bi imenoval idilično.

Četrti vzrok. Ugovarjalo se mi bo, češ, učitelj-mežnar si lahko najame pomočnika, potem mu ni treba opravljati vsega dela. Resnica! Učitelj-mežnar si mora najeti pomočnika, zakaj vsega ne more sam opravljati. Ako je učitelj-mežnar obenem organist, ne more biti ob istem času na kuru in v zakristiji. In ravno ta vzrok, da se mora najeti pomočnika, nas sili najodločneje, da zahtevamo ločitev mežnarskih poslov od učiteljskih. Pred leti so bili taki pomočniki prav ceni, a danes se ne dobi niti v zadnji gorski vasi človeka, ki bi hotel opravljati ta posel za nekaj kronic. In zaradi tega je učitelj-mežnar primoran dati temu pomočniku toliko ali pa še več, kolikor zasluži pri mežnarstvu, a vso odgovornost mora nositi sam. No, da pa ni plača mežnarjev dandanes ravno presijajna, o tem ni treba govoriti. Sicer svet v vsem napreduje, le mežnarske plače datirajo še iz starih, starih časov. In slednjič ne more učitelj-organist v sedanjih časih nič več sam obdelovati sveta, ki je navadno združen z mežnarijo. Posli so pa dandanes neznosno dragi. A naj govore zopet vprašalne pole: 41% odgovorov pravi, da so dotičniki dali za mežnarske pomočnike več kakor so sami dobili; 19% je zaslužio pri tej službi manj kakor 100 K; 22% je zaslužio manj kakor 200 K; 13% manj kakor 300 K; 5% manj kakor 400 K. In sedaj vprašam, ali more treznomislec človek zahtevati, da mora ravno učitelj opravljati službo, ki mu ali ne nese nič ali pa, da mora še doplačati. Seveda, kjer je pa mežnarstvo bolje plačano, tam so pa cerkvene oblasti same ločile ti dve službi. Govore naj zopet vprašalne pole: 54% odgovorov pravi, da so dobro plačane cerkovniške službe že davno ločene od učiteljskih; 9% odgovorov stremi po ločitvi, a brez uspeha; 35% ni za ločitev, ker je ves trud zaman; 27% je prošlo

Predragi tovariš! Srce nam je krvavelo, ko smo zapuščali Tvoj novi dom nevdramnega spanja; ko smo se za vedno morali ločiti od tako milega prijatelja in samosvestnega učitelja; ko smo morali misliti, da so za vedno onemela usta, ki so nas tolikokrat razveseljevala!

Bridka žalost nam je sekala rane, ko smo čuli globoke vzdihne Tebe iskreno ljubeče soproge, ki Ti je bila 14 let zvesta družica in izvrstna gospodinja, in ko smo videli dve zapuščeni siroti — dečka in deklico — ki si jima vdahnili življenje Ti; siroti, ki se še ne zavedata dobro, kakega pomena je zlato ime: oče!

Toda zaman je vse žalovanje. „Kar se rodi, vse enkrat za smrt zori.“

Ob odprti Tvoji gomili smo imeli dvojno tolažilno zavest: Živel nisi z aman.

Delo in trud je bilo Tvoje geslo. Nauki, ki so po Tebi v 14 letnem službovanju v Metliki in v 8 letnem v Dolenji vasi bili zasajeni v sreca mladine, bodo gotovo poganjali lepe kali, da spomin na Te ne izgine kmalu.

Druga naša tolažba pa je, ker so Ti ponehale

bridke toge, bolečine, duhomorni trop skrbi,

katerih Ti sicer nisi javno kazal, a si jih vendar globoko občutil saj si jih nam najožjim prijateljem časih odkrival, in katere toge in bolesti so posebno v veliki meri prisojene stanu, ki si mu pripadal Ti.

Ponehal si bititrp in. Konec življenja — začetek miru.

Večni pokoj plemeniti Tvoji duši!

Kakor je bilo že v zadnji številki objavljeno, je umrl pokojnik v nedeljo, 8. t. m. ob 5. uri zjutraj, ob katerem času je imel navado vstajati, se je še pohvalil, rekoč: „Danes sem pa izvrstno spal“. A že par trenutkov nato se je po kratkih in silno žalostnih vzdihljajih: „Oči me bole... nos me boli... to ne bo dobro... slabo... slabo!“ zgrudil ter v kakih 10 minutah na to izdihnil, maziljen s poslednjim oljem.

„Kaj je življenje? Kaplja na veji. Veter potegne in kaplje ni“, govori Stritar.

Da bo mrtvoudu podlegel, je rajniki že naprej slutil. Zakaj bil je jako polnokrven, o

čemer je pričala rdeča barva lic, in tudi oče njegov, ki je bil menda rudar v Idriji, je bil žrtev te bolezni. (O svojih rodovinskih odnosajih v rojstni hiši rajni tovariš ni hotel nikdar ničesar omeniti.)

Še ob Primožičevem pogrebu pred ravno 3 meseci je rekel: „Prvi za njim pridem jaz!“

Veličastni izprevod, kakršnega Dolenja vas morda še ni videla, je pričal, kako priljubljen je bil blagi pokojnik v vseh slojih prebivalstva; pa tudi pokazal, kakšen ugled uživa naš stan tam, kjer so njegovi zastopniki pravi možje na pravem mestu.

Zastopana je bila sodnija in davkarija in notarijat, prihitali so obrtniki in trgovci od blizu in daleč, in bila je navzoča nepregledna množica domačinov. Da so bile tudi skoro vse sosedne šole (Ribnica, Sodražica, Vel. Lašče, Dobropolje, Rob, Turjak, Poljane, Struge) polnoštevilno zastopane, ni treba še posebej poudarjati. In to v kljub silno neugodnemu vremenu. Čast in iskrena hvala vsem.

Med obilimi vencii, ki so jih nosili pokojnikovi učenci, je bil tudi oni učiteljskega

društva, krajnega šolskega sveta, učiteljskega v Ribnici itd.

Da mu je učitejski zbor, pomnožen s priznanimi pevci iz Ribnice, pod vodstvom vrlega tovariša Zupančiča krasno zapel tri žalostinke, je bilo omenjeno že v zadnji številki „Učit. Tov.“

Osobito pohvalo zasluži tov. Tomšič. Vkljub temu, da ima zaradi bolezni v grlu letoletni dopust, je drage volje iz tovariške pietete prevzel nagrobni govor ter svojo nalogo izbornorešil. Njegov govor, ki je napravil globok vtisk, priobčimo prihodnjič.

Pri skupnem kosilu se je pokojnika kot naprednega učitelja, kot prijatelja in predsednika učiteljskega društva, v daljšem govoru spominjal še podpredsednik učiteljskega društva, nadučitelj F. Štefančič, da je tako učiteljsko po svojih skromnih močeh v polni meri storilo kolegialno dolžnost napram vzor-kolegu F. Gregorčiču.

Čast njegovemu imenu, slava njegovemu spominu!